

Posudek oponentky bakalářské práce

Vladimír Vajc: Žákovská vulgarita vůči vyučujícím v 6. a 9. ročníku základní školy

Bakalářská práce Vladimíra Vajce tématicky doplňuje jiné kvalifikační práce psané na katedře psychologie, které se zabývají tématem vulgarity ve škole. Práce se věnuje žákovské vulgaritě vůči vyučujícím, což, jak sám autor uvádí, je téma dosud neprobádané ač aktuální, z čehož se dá soudit, že se jedná o téma do jisté míry tabuizované.

Práce je dělena na část teoretickou a empirickou. V teoretické části se autor zabývá vymezením vulgarity a poukazuje na fakt, že se nejedná jen o lingvistický fenomén, ale také o fenomén bio-psycho-sociální. Vymezuje funkce a druhy vulgarity a předpokládaný vztah dětí v 6. a v 9. třídě k vulgaritě na základě vývojového období, ve kterém se nalézají. Uvedené informace vztahuje k tématu vulgarity vůči vyučujícím. To vše činí na základě analýzy informací z české i zahraniční literatury. Text působí uceleně a je čtivý.

Výzkumné otázky se týkají projevů, míry, forem, funkcí žákovské vulgarity vůči vyučujícím a reakcí a postojů vyučujících k vulgárním projevům na ně směřovaným. Data pro empirickou část byla získána na základě zúčastněného pozorování v 6. a 9. třídě a rozhovorů s žáky a žákyněmi, kteří se v hodinách, ve kterých byl autor přítomen, projevíli vůči učitelkám vulgárně. Další rozhovory byly provedeny s učitelkami, které jsou třídními v 6. a 9. třídě a ředitelkou školy. Zápisy z pozorování i ukázky rozhovorů jsou v příloze.

Empirická část práce potvrzuje některé, z mého pohledu, obecné společenské představy, avšak činí tak na základě sběru dat, jejich analýzy a interpretace. Např. poměr žáků a žákyň z 9. třídy (3 žákyně a 3 žáci) vůči žákovi 6. třídy (1 žák) vybraných k rozhovoru ukazuje, ve kterém ročníku se objevilo více vulgárních projevů vůči vyučujícím. Více vulgárních projevů v 9. třídě vysvětluje autor, i na podkladě teoretické části, větší potřebou protestu, nerespektováním autority.

Již při pozorování se musel autor vypořádat s nejasností, kterou situaci lze hodnotit jako vulgární a kterou nikoliv. Vytvořil jakousi škálu (slušné chování, drzé chování a vulgární chování) a sám uvádí, že ne vždy bylo zřejmé, do které skupiny lze dané chování zařadit. Hlavním faktorem, který se stal rozhodujícím pro zařazení, je podle autora intenzita daného projevu – čím větší překročení norem slušného chování, tím blíže k vulgárnímu chování. I vyučující vnímají drzé projevy jako projevy svým způsobem vulgární. Zařazení drzosti k vulgárním projevům je z mého pohledu překvapivé, a přesto vytváří pozvolný přechod mezi slušným chováním a faktickým vulgárním projevem. Domnívám se, že její zařazení je doopravdy na místě.

Z mého pohledu je zajímavý zdánlivý rozpor u ne/reakcí na vulgaritu mezi vnímáním vyučujících a dětí. Vyučující podle svých slov často na vulgaritu nereagují, ať už z pocitu, že by slovní přestřelka pokračovala nebo z pocitu, že ignorování dítě odradí od pokračování těchto projevů. Z pohledu žáků a žákyň jsou vulgární projevy často ohodnoceny poznámkou. Zde se však obě strany shodnou na důležitosti kontextu a jak vyučující uvádí, že v případě že by vulgarita přesáhla určitou míru tolerance, tak by reagovali, tak děti vnímají, že určitá slova mohou „ulítnout“. Možná situace, ve kterých vyučující nereagují, ani dětmi nejsou vnímány jako výrazné překročení hranic a naopak situace, kdy dítě dostane poznámku je oběma stranami vnímána jako porušení přijatelných norem

Jedinou výtkou, kterou bych měla k formální stránce práce, je nejednotnost uvádění zdrojů. Zatímco u některých kvalifikačních prací se v závorce dozvíme rok obhajoby, u jiných je v závorce uveden název práce bez roku obhajoby. Spíše však nechápu důvod této různosti, než že bych ji považovala za přestupek. Práce má odpovídající rozsah, je ucelená a rozhodně je výborným příspěvkem k výzkumu žákovské vulgarity. Může být dobrým zdrojem informací pro další výzkum. Domnívám se, že práce splňuje požadavky na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě.

Otázky: Uvádíte, že jednou z proměnných, které ovlivňují výskyt žákovských vulgárních projevů vůči vyučujícím je osobnost dítěte a osobnost vyučující/ho. Jak byste charakterizoval osobnost vyučující/ho, vůči které se spíše projeví děti vulgárně? Která naopak vulgární projevy omezuje? A jaké jsou charakteristiky osobnosti dítěte, které rozhodují o tom, zda se dítě projeví vulgárně?

V Plzni dne 16. srpna 2014

Mgr. et Mgr. Helena Strejčková